

Umril je prof. dr. Marjan Žagar (1920—1980)

Ko smo na začetku lanske pomladi praznovali 60-letnico našega dragega in cenjenega tovariša, kolege, prijatelja in učitelja, rednega profesorja geografije na ljubljanski filozofski fakulteti dr. Marjana Žagarja, smo polni optimizma skupaj načrtovali naše sodelovanje v bodoče, še posebej na nekaterih deficitarnih geografskih področjih. V Geografskem vestniku LII/1980 smo na kratko nakazali njegovo dotedanje delo ter mu zaželeli še obilo zdravih in plodnih let. Žal tega Vestnika dr. Žagar ni več dočakal. Premagala ga je bolezen, ki se ji je poln načrtov, idej in delovnih zamisli vse do konca upiral, a ji je podlegel 11. decembra.

Profesor Žagar se je rodil v napredni učiteljski družini v Šentjurju, od koder je šolanje nadaljeval na gimnaziji v Celju in na učiteljski v Mariboru, kjer je sodeloval v raznih naprednih gibanjih in akcijah, se leta 1937 včlanil v SKOJ in bil tudi sekretar te srednješolske organizacije. Opravljanje učiteljskega poklica mu je preprečila druga svetovna vojna, v kateri se je aktivno vključil v osvobodilno gibanje in vse do osvoboditve opravljal razne dolžnosti v Kozjanskem odredu, na okrožju Kozje in okraju Celje okolica.

Po osvoboditvi je opravljal razne politične in upravne funkcije v Celju, Ljubljani, Beogradu in LR Albaniji.

Z enakim navdušenjem kot je med vojno in po njej opravljal razne vojaške, politične in upravne funkcije, se je kot izredni študent lotil študija geografije, ki ga je ob rednem delu na celjski gimnaziji končal 1955. leta. Od leta 1958 dalje, ko se je zaposlil na takratnem oddelku za geografijo na Filozofski fakulteti v Ljubljani kot asistent, od 1961 kot predavatelj in od 1965 kot univerzitetni učitelj, je svojo pedagoško, organizacijsko in znanstveno-raziskovalno delo prenesel na študente geografije, na širok krog srednješolske mladine ter na številna področja geografije in naloge, ki jih je pred geografijo postavljala družba. Vse ta čas je bil tesno navezan na rodni Šentjur in Kozjansko, kamor se je stalno vračal, kjer je opravil svojo doktorsko disertacijo in druge študije in kjer je vse do zadnjega sodeloval pri raziskovanju, predstavljanju in afirmaciji te v razvoju zaostale pokrajine na najširšem družbeno-kulturnem področju.

Svoje pedagoško delo je zastavil dokaj široko in ga je kot učitelj in mentor povezoval z znanstveno-raziskovalnim delom, pri katerem je sodeloval z obema slovenskima geografskima raziskovalnima organizacijama, Inštitutom za geografijo univerze in Geografskim inštitutom Antona Melika SAZU. S prvim je povezoval svoje delo na področju prometne in turistične geografije in pri pripravi kart za Atlas SR Slovenije, z drugim pa pri proučevanju naravnih katastrof in kvartarnih sedimentov. Veliko truda je posvetil tudi uredniškemu delu kot glavni urednik zbornika »Voglažinsko-sotelska pokrajina«, zbornika »Šentjur v borbi«, občinskega zbornika »Svet in ljudje med Bočem in Bohorjem«, zbornika »Ob odkritju spomenikov bratov Ipavcev« ter kot član uredniških odborov zbornikov Geographica Slovenica 5 in revije I. C. C. UNESCO »Out of school scientific and technical Education«.

Kot univerzitetni delavec se je na znanstveno-raziskovalnem področju najprej posvetil turizmu in turistični geografiji, ki ji je začrtal pot v slovenski geografiji, močno pa je tudi vplival na njen razvoj v jugoslovanski geografiji, zlasti s poročanji o njenih načelnih problemih na jugoslovanskih kongresih in simpozijih. Njegovo izredno močno osebno nagnjenje k turistični problematiki je močno prevevalo generacije študentov turistične usmeritve, ki se je po njegovi zaslugi izoblikovala v okviru geografskega študija. Iz tega je zrasla cela vrsta mladih turističnih strokovnjakov, ki so se še leta kasneje vračali k svojemu nadvse priljubljenemu mentorju in učitelju, nemalo krat kot študentje podiplomskega študija. Njegova zasluga je občutna prisotnost geografije na vseh področjih turistične dejavnosti v naši izrazito turistični deželi. Zato ni slučaj, da je Filozofski fakulteti prav preko prof. Žagarja bilo zadnja leta poverjeno strokovno izpopolnjevanje turističnih vodnikov, česar se je lotil z velikim veseljem in odgovornostjo. Njegovo delovanje na tem področju je izhajalo tudi iz njegove neposredne povezanosti s turistično prakso, v kateri se je uveljavljal kot svetovalec, sodelavec in raziskovalec in kjer ga je še posebej pritegnila problematika zimskega turizma in zimskih turističnih središč. To je bilo povezano z njegovim osebnim nagnjenjem do te vrste turizma, kjer je

tudi organizacijsko zelo intenzivno in plodno sodeloval. S turizmom tesno povezana prometna problematika je prav tako močno pritegnila prof. Žagarja, še zlasti zadnja leta, ko je poleg metodološkega priročnika za študente »Analiza prometnega omrežja v geografiji«, na kongresih in simpozijih v Sarajevu, Beogradu, Rogaški Slatini, Bovcu, Mariboru in na Ravnah predstavil teoretične in metodološke probleme geografskega raziskovanja prometa in prometne geografije na sploh. Njegov pristop k tej problematiki odlikuje predvsem širok kompleksen pogled, pri čemer je izhajal tako iz potreb in poznavanja širšega evropskega in svetovnega prostora, kakor iz možnosti našega prostora in potreb naše družbene prakse, s katero je tesno sodeloval pri reševanju neposrednih nalog.

Kot predavatelj regionalne geografije je svoje obsežno poznavanje problematike razvitih dežel posredoval številnim generacijam študentov, v raziskovalnem pogledu pa se je na tem področju lotil proučevanja šentjurja in njegove širše okolice. Ob kompleksni geografski študiji »Gospodarska geografija Kozjanskega in nje problemi«, ki mu je bila doktorska disertacija, se je lotil domala vseh geografskih problemov, od prebivalstva, kmetijske proizvodnje in fizičnih elementov do problemov historičnega razvoja. Tako smo dobili geografsko študijo te, največkrat malo poznane pokrajine, kar je vsekakor tudi dragocen prispevek k sami regionalni geografiji Slovenije.

Na področju metodike in didaktike geografije je prof. Žagar svoje bogate izkušnje usmeril predvsem v vzgojo študentov ter v delo s slušatelji tretje stopnje te študijske usmeritve. Njegovo zanimanje za to področje je bilo stalno in v vsem pedagoškem procesu prisotno ter se je manifestiralo tudi v njegovem raziskovalnem delu. Vključil se je v prizadevanja ob reformi srednjega šolstva kot sestavljalec učnih načrtov, pisec gradiva za učbenike, svetovalec in kot član ter zadnji dve leti predsednik predmetne komisije za geografijo. O tej problematiki je poročal tudi na jugoslovanskem simpoziju o modernizaciji pouka geografije v Portorožu januarja 1980.

Prav tako se je zanimal tudi za druge geografske probleme, med katerimi je v času splošne usmeritve na proučevanje problematike agrarne pokrajine izstopalo njegovo zanimanje za načelne teoretične in metodološke probleme proučevanja agrarne pokrajine in problemov agrarne proizvodnje. Aktivno je bil vključen tudi v fizičnogeografsko raziskovanje naravnih katastrof in kvartarnih sedimentov, kar le še dopolnjuje podoba o kompleksnosti njegovega aktivnega zanimanja za geografsko problematiko v različnih delih Slovenije in Slovenije kot celote.

Širok pogled na svet in na stroko je prof. Žagarja pripeljal na različna interesna področja, kjer je povsod aktivno sodeloval bodisi pri vzgoji in medsebojnem sodelovanju ter pri oblikovanju idejnih izhodišč. V Geografskem društvu je kot njegov podpredsednik, tajnik, član Izvršilnega odbora in kot predsednik njenega ljubljanskega aktiva opravljal številne naloge, med katerimi še posebej izstopa organizacija zborovanja slovenskih geografov v Rogaški Slatini 1973. leta in organizacija jugoslovanskega simpozija z mednarodno udeležbo o turizmu in regionalnem planiranju 1975. leta v Ljubljani.

Bil je predstojnik oddelka za geografijo (PZEG) filozofske fakultete, geografijo pa je zastopal tudi v številnih fakultetnih komisijah in fakulteto v univerzitetnih organih kot dolgoletni član in predsednik Upravnega odbora stanovanjskega sklada univerze.

Njegova ljubezen do pedagoškega dela in sploh dela z mladino je dobila svojo največjo potrditev v njegovem dolgoletnem delu s srednješolsko mladino v okviru organizacije Znanost mladini, kjer je bil njen predsednik, organizator, mentor in neposredni sodelavec pri vseh akcijah. Od leta 1969 je bil predsednik organizacije Znanost mladini za SR Slovenijo, dve mandatatni dobi je bil predsednik te zvezne organizacije in od leta 1974 do 1979 predsednik svetovne organizacije Znanost mladini v okviru UNESCO. Pod njegovim vodstvom se je ta organizacija pri nas organizacijsko utrdila in razširila na številne stroke ter zajela vsako leto več srednješolske mladine.

Delo prof. Žagarja je tehten prispevek k razvoju slovenske geografske znanosti na področju prometne in turistične geografije pa tudi v zveznem merilu, kjer je postavil solidne temelje za nadaljnje delo. Še posebno velika je njegova zasluga

na področju mentorskega in pedagoškega dela, ki ga bo težko nadomestiti. Pretreseni ob njegovi mnogo prerani smrti se zavedamo, da smo izgubili dobrega strokovnjaka, izvrstnega mladinskega mentorja in pedagoga ter zlasti iskrenega in pristrčnega prijatelja in kolego, ki je znal vedno poslušati sočloveka ter s prijazno in spodbudno besedo ali dejanjem, vendar tudi s trezno presojo, vsakomur pomagati. Številni prijatelji in mladi rodovi geografov in naravoslovcev, pri vzgoji katerih je sodeloval, ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Mirko Pak